

УДК 339.138:004.77

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.195.143-147>

Сяська О.В.

кандидат економічних наук

Рівненський державний гуманітарний університет

Syaska Olena

PhD. in Economics

Rivne State University of the Humanities

<https://orcid.org/0000-0001-8238-4922>

АНАЛІЗ РИНКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ ПРОВІДНИХ ОПЕРАТОРІВ

В роботі проведено порівняльний аналіз фактичних показників та темпів приросту результатів діяльності провідних телекомунікаційних підприємств України, зокрема досліджено кількість наявних абонентів, що користуються послугами компанії, розмірів чистого доходу та чистого прибутку, обсяг капітальних інвестицій та середньомісячного доходу на одного абонента.

Обґрунтовано, що для телекомунікаційних підприємств важливим є вміння пристосовуватися до змін, швидко реагувати на вимоги ринку та забезпечувати високу якість послуг у момент їх надання.

Встановлено, що незважаючи на виклики (руйнування інфраструктури, часті відключення електроенергії, міграцію абонентів, зменшення платоспроможності користувачів), телекомунікаційні підприємства демонструють здатність до адаптації, відновлення й модернізації навіть у складних умовах.

Ключові слова: ринок телекомунікаційних послуг, оператори телекомунікацій, порівняльний аналіз, темпи приросту.

ANALYSIS OF THE TELECOMMUNICATION SERVICES MARKET OF UKRAINE USING THE EXAMPLE OF LEADING OPERATORS

The article substantiates that the field of telecommunications has many features that affect its functioning. This is due to constant innovation and development of the target market, competition, product uniqueness and conditions of its use. The ability to adapt to changes, quickly respond to market demands and ensure high quality of services at the time of their provision is important for telecommunications enterprises.

The analytical study showed that despite Russia's full-scale armed aggression against Ukraine, the telecommunications sector is showing positive development dynamics. Today, the Ukrainian electronic communications market is home to three major companies: PJSC "Kyivstar", PJSC "VF Ukraine" and LLC "Lifecell".

The article conducts a comparative analysis of actual indicators and growth rates of performance of the leading telecommunications enterprises of Ukraine, in particular, examines the number of existing subscribers using the company's services, net income and net profit, the amount of capital investment and average monthly income per subscriber.

An analysis of the actual performance of Ukraine's leading national operators has shown that the current leader in the telecommunications market is PJSC "Kyivstar", which has outperformed its main competitors in terms of financial performance and the number of users. PJSC "VF Ukraine" is in second place, and LLC "Lifecell" is in third place.

A comparative analysis of the rates of growth in the results of mobile operators showed that the best growth dynamics is demonstrated by PJSC "VF Ukraine", in second place – LLC "Lifecell", in third place – PJSC "Kyivstar".

According to the results of the analysis, it was established that despite the challenges (destruction of infrastructure, frequent power outages, migration of subscribers, decrease in the solvency of users), telecommunication enterprises demonstrate the ability to adapt, restore and modernize even in difficult conditions.

Keywords: telecommunications services market, telecommunications operators, comparative analysis, growth rates.

JEL classification: D21, L96, M41.

Постановка проблеми. Телекомунікаційна сфера відіграє вирішальну роль у розвитку економіки країни та суспільства загалом. Інновації в цій галузі дозволяють покращувати зв'язок між людьми, сприяють ефективнішому обміну інформацією та розвитку

електронної комерції. Також розвиток телекомунікацій впливає на інші галузі, такі як фінансовий сектор та міжнародні відносини, сприяючи швидкій та зручній комунікації та передачі даних. Ринок телекомунікацій є важливим інструментом розвитку та підтримки

сучасного суспільства.

Телекомунікаційна галузь має багато особливостей, які впливають на її функціонування. Це пов'язано з постійними інноваціями і розвитком цільового ринку, конкурентною боротьбою, унікальністю продукту і умовами його використання. Для телекомунікаційних підприємств важливим є вміння пристосовуватися до змін, швидко реагувати на вимоги ринку та забезпечувати високу якість послуг у момент їх надання.

Ринок телекомунікаційних послуг відзначається високими темпами розвитку та значними змінами, такими як нові тенденції у розвитку індустрії зв'язку, впровадження цифрової трансформації та інноваційних технологій, застосування штучного інтелекту, збільшення кількості компаній, поява швидкої конкуренції та створення нових бізнес-моделей для надання клієнтам важливих послуг. Сфера телекомунікацій постійно зростає і швидко змінюється завдяки технологічному прогресу. У зв'язку з цим, підприємствам, що функціонують у цій сфері, потрібно здійснювати регулярний аналіз ринку (щоб краще використовувати можливості, що пропонує сучасний телекомунікаційний ринок та мінімізувати ризики, пов'язані з діями конкурентів), слідкувати за інноваційними тенденціями в галузі (щоб успішно впроваджувати їх у бізнес-практику та отримувати максимальну вигоду від них), впроваджувати нові технології (щоб задовольнити попит споживачів на швидкий Інтернет і зручний мобільний зв'язок). Чітко поставлені стратегічні цілі, раціональний розподіл ресурсів для їх досягнення, дозволять телекомунікаційним підприємствам ефективно функціонувати і розвиватися в сучасному конкурентному середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями дослідження проблем та перспектив розвитку вітчизняного ринку телекомунікацій займалися Галан Л.В. [1], Дрокіна Н.І., Дарчук В.Г. [2], Сазонова С.В., Шмалій Л. В. [3], Тюндер І.С. [4] та інші науковці.

Проте швидкі зміни на глобальному телекомунікаційному ринку разом із тривалим впливом несприятливих чинників (руйнування інфраструктури внаслідок війни в Україні, часті відключення електроенергії, міграцію абонентів, зменшення платоспроможності користувачів), вимагають постійного аналізу тенденцій у сфері телекомунікацій, включаючи оцінку можливостей використання інноваційних рішень в умовах сьогодення.

Мета статті - обґрунтування проблем та перспектив розвитку ринку телекомунікаційних послуг на основі порівняльного аналізу фактичних показників та темпів приросту результатів діяльності провідних операторів України.

Виклад основних результатів дослідження. В Україні телекомунікаційна сфера є досить розвиненою. Вона включає в себе ряд компаній, які надають послуги мобільного та фіксованого зв'язку, інтернет-провайдерів, телекомунікаційних операторів та інституцій, що відповідають за регулювання цього сектору.

Головним органом, який регулює сферу телекомунікаційних послуг України є Національна комісія, що

здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, яка видає укази та нормативні документи, за якими має здійснюватися надання телекомунікаційних послуг користувачам.

Сьогодні на українському ринку телекомунікацій працює 5416 суб'єктів господарювання, з яких 4092 – юридичних особи та 1324 ФОП [5]. У 2023 р. загальні доходи від надання телекомунікаційних послуг склали 97,3 млрд грн (83,2 млрд грн у 2022 р., 81,0 млрд грн у 2021 р.). Попри повномасштабну збройну агресію РФ проти України, сфера телекомунікацій демонструє позитивну динаміку. В структурі доходів від надання телекомунікаційних послуг у 2023 р. найбільшу питому вагу склали мобільний зв'язок – 63,4% та фіксований доступ до мережі Інтернет – 21,8%, доходи яких становили 61,7 млрд грн та 21,2 млрд грн відповідно [6].

Ринок телекомунікаційних послуг є ефективним механізмом розвитку суспільства і став необхідним інструментом для багатьох людей та підприємств. Безпечення надійного, якісного та завжди доступного мобільного зв'язку та інтернету є критично важливим для України, особливо під час війни. Наші співвітчизники повинні мати змогу швидко зв'язуватися між собою, отримувати актуальну інформацію та в разі необхідності викликати допомогу. Також зв'язок потрібен для координації дій українських військових і керівників країни. В умовах війни забезпечення стабільної та ефективною комунікації може мати критичне значення для успішності оборонних дій і безпеки населення. Тому на українських мобільних операторів покладаються величезні надії щодо забезпечення населення повноцінним мобільним та інтернет-зв'язком.

За даними системи YouControl.Market [5], сьогодні на українському ринку електронних комунікацій функціонують 3 найбільших підприємства: ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна» та ТОВ «лайфселл».

ПрАТ «Київстар» – найбільший український оператор електронних комунікацій, що станом на кінець 2023 р. обслуговує 23,9 млн абонентів мобільного зв'язку та понад 1,1 млн абонентів Домашнього Інтернету. Компанія надає послуги з використанням широкого спектра мобільних і фіксованих технологій, у тому числі 4G, Big Data, Cloud solutions, сервіси для кіберзахисту, цифрове ТБ та інші [7].

ПрАТ «ВФ Україна» – провідна українська телеком компанія, що надає широкий спектр послуг, зокрема мобільний голосовий зв'язок, передачу даних, обмін повідомленнями, фіксований інтернет і кабельне телебачення. Кількість абонентів Vodafone на кінець 2023 р. склала 15,9 млн користувачів. Компанія активно розвиває нові технологічні послуги – Інтернет речей (IoT), технології та рішення для Smart City, аналітика великих даних, хмарні сервіси та власні рішення на базі штучного інтелекту [8].

ТОВ «лайфселл» – український оператор електронних комунікацій, що надає послуги мобільного зв'язку та передачі даних на базі швидкісного інтернету. Кількість абонентів lifecell на кінець 2023 р. склала 11,7 млн користувачів. Компанія першою серед

українських мобільних операторів представила в Україні технології EDGE/GPRS, 3G, 4G, а також провела відкрите тестування 5G в партнерстві з Ericsson Україна [9].

Проведемо порівняльний аналіз результатів діяльності трьох лідерів українського ринку телекомунікацій за останні три роки. Для цього співставимо основні

показники їх діяльності, а саме: кількість наявних абонентів, що користуються послугами компанії, розмір чистого доходу та чистого прибутку, обсяг капітальних інвестицій та середньомісячного доходу на одного абонента (ARPU – Average Revenue per User). Результати аналізу наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Основні результати діяльності провідних телекомунікаційних підприємств України у 2021 – 2023 рр.

Показники	ПрАТ «Київстар»			ПрАТ «ВФ Україна»			ТОВ «лайфселл»		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Кількість абонентів, млн. користувачів	26,2	24,8	23,9	18,9	15,4	15,9	9,2	8,5	9,9
Чистий дохід, млн. грн.	28748	31092	33588	20144,8	19824,4	21600	8482,7	9411,7	11712
Чистий прибуток, млн. грн.	11267	9600	10500	3831,5	1100,4	5073	610,9	972,3	2567
Капітальні інвестиції, млн. грн.	5551	5960	6364	3500	3600	5700	3593,6	3007,6	4207
ARPU, грн./місяць	88	103	102	83,4	90,6	107,2	73,7	77,1	88,5

Джерело: складено автором на основі даних [10], [11], [12].

Наведені дані свідчать про те, що за підсумками 2021 – 2023 рр. лідером на ринку телекомунікацій є ПрАТ «Київстар», який за фінансовими показниками своєї діяльності та кількістю користувачів обійшов головних конкурентів. На другому місці знаходиться ПрАТ «ВФ Україна», на третьому – ТОВ «лайфселл».

Так, за результатами 2023 р., абонентська база ПрАТ «Київстар» налічувала 23,9 млн. активних користувачів, що у 1,5 рази перевищує кількість абонентів ПрАТ «ВФ Україна» та у 2,4 рази – ТОВ «лайфселл». Розмір чистого прибутку становив 10,5 млрд. грн., що в 2 рази перевищив прибуток Vodafone та у 4 рази – lifecell. Оператор Київстар інвестував у розвиток і розширення власної мережі 6,4 млрд. грн., що на 12% більше від капітальних вкладень ПрАТ «ВФ Україна» та у 1,5 рази – від ТОВ «лайфселл».

З табл. 1 видно, що у 2022 р. провідні мобільні оператори України в цілому втратили 5,6 млн. абонентів, що обумовлено повномасштабним вторгненням РФ, відсутністю доступу до мобільних мереж на тимчасово

окупованих територіях та зменшенням користувачів через міграцію населення за кордон у пошуках безпеки. Таким чином, 2022 рік став періодом серйозних випробувань для аналізованих підприємств. Варто зазначити, що у зоні активних бойових дій на сході та півдні країни більшість користувачів мобільного зв'язку надавали перевагу послугам Vodafone Україна, тому саме ПрАТ «ВФ Україна» втратило найбільшу кількість абонентів (3,5 млн. користувачів).

Аналіз фактичних показників діяльності провідних національних операторів України дозволив визначити за ключовими параметрами їхнє місце на ринку телекомунікацій на даний момент. Однак, такий аналіз не враховує динаміку розвитку підприємств. Тому наступним етапом варто провести порівняльний аналіз темпів приросту результатів діяльності мобільних операторів, який покаже наскільки ефективно компанії зростають чи адаптуються до змін. Результати аналізу наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Темпи приросту основних показників діяльності провідних телекомунікаційних підприємств України у 2022 – 2023 рр., %*

Показники	ПрАТ «Київстар»		ПрАТ «ВФ Україна»		ТОВ «лайфселл»	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Кількість абонентів	-5,3	-3,6	-18,5	+3,3	-7,6	+16,5
Чистий дохід	+8,2	+8,0	-1,6	+9,0	+11,0	+24,4
Чистий прибуток	-14,8	+9,4	-71,3	+461,0	+59,2	+264,0
Капітальні інвестиції	+7,4	+6,8	+2,9	+58,3	-16,3	+39,9
ARPU	+17,1	-1,0	+8,6	+18,3	+4,6	+14,8

Джерело: розраховано автором.

* Темпи приросту виражають відсоткове збільшення (або зменшення) показника в порівнянні з попереднім періодом.

Порівняльний аналіз темпів приросту вищезазначених показників показує, що за підсумками 2023 р., порівняно з 2022 р., приріст чистого доходу ПрАТ «Київстар» склав 8%, чистого прибутку – 9,4%, інвестицій – 6,8%. Абонентська база зменшилась на 3,6%, що призвело до скорочення середньомісячного доходу на одного абонента на 1%.

Головні конкуренти Київстару – ПрАТ «ВФ Україна» та ТОВ «лайфселл» за результатами 2023 р. демонструють позитивну динаміку зростання своїх фінансових показників, включаючи абонентську базу.

Так, у 2023 р. абонентська база ПрАТ «ВФ Україна» збільшилась на 3,3%, що сприяло зростанню на 18,3% середньомісячного доходу на одного абонента, чистий дохід компанії збільшився на 9%, а чистий прибуток виріс майже у 5 разів. Крім того, компанія у 2023 р. збільшила капітальні інвестиції у розвиток телекомунікаційної мережі на 58,3%.

Кількість абонентів ТОВ «лайфселл» на кінець 2023 р. збільшилась на 16,5%, що призвело до зростання на 14,8% доходу від одного абонента. Чистий дохід компанії виріс на 24,4%, а чистий прибуток збільшився у 2,6 рази. Підприємство у 2023 р. інвестувало в розширення своєї мережі на 39,9% більше фінансових капіталовкладень, порівняно з 2022 р.

Таким чином, проведений порівняльний аналіз темпів приросту результатів діяльності провідних телекомунікаційних підприємств України показав, що за результатами 2023 р. найкращу динаміку зростання демонструє ПрАТ «ВФ Україна», на другому місці – ТОВ «лайфселл», на третьому – ПрАТ «Київстар».

Можна припустити, що в майбутньому конкуренція

між телекомунікаційними підприємствами України буде посилюватись, оскільки очікується впровадження нових технологій, зокрема 5G, які дозволять операторам забезпечити більшу швидкість передачі даних, мінімальну затримку сигналу та покращену стабільність з'єднання. Впровадження технологій 5G потребує від телекомунікаційних операторів значних інвестицій у модернізацію своєї інфраструктури, закупівлю нового обладнання, оновлення базових станцій. Тому компанії з більшою фінансовою стійкістю отримують конкурентну перевагу, а підприємства з меншою фінансовою базою можуть зіткнутися з труднощами у конкуренції через брак ресурсів для масштабних інвестицій.

Висновки. Проведений порівняльний аналіз результатів діяльності провідних телекомунікаційних підприємств України показав, що ринок електронних комунікацій має великий потенціал для подальшого розвитку навіть у складних умовах війни. Незважаючи на виклики (руйнування інфраструктури, часті відключення електроенергії, міграцію абонентів, зменшення платоспроможності користувачів), телекомунікаційні підприємства демонструють здатність до адаптації, відновлення й модернізації навіть у складних умовах.

Сьогодні на ринку телекомунікаційних послуг України домінує ПрАТ «Київстар», однак, ПрАТ «ВФ Україна» і ТОВ «лайфселл» демонструють найкращу динаміку свого розвитку. Подальший розвиток підприємств на ринку електронних комунікацій буде залежати від поєднання технологічного прогресу, економічних умов, регуляторної політики, а також від адаптації операторів до сучасних потреб споживачів і викликів.

Список використаних джерел:

1. Галан Л.В., Смоляр Ю.Ю. (2022). Інноваційні тенденції розвитку телекомунікаційного ринку України на прикладі провідних компаній. Економіка та суспільство, Вип. 43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-46>
2. Дрокіна Н.І., Дарчук В.Г. (2020). Потенціал розвитку ринку телекомунікаційних послуг України. «Економіка. Менеджмент. Бізнес», № 2(32). С. 14-20. DOI: <https://doi.org/10.31673/2415-8089.2020.021421>
3. Сазонова С. В., Шмалій Л. В. (2023). Стратегічні орієнтири управління телекомунікаційними підприємствами в умовах цифрової економіки. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство, Вип. 47. С. 102-107. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-47-18>
4. Тюндер І.С. (2022). Концепція розвитку телекомунікацій в Україні. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, № 1(271). С. 41-46. DOI: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2022-271-1-41-46>
5. Телекомунікації України: каталог компаній України. (2023). YC.Market Catalog. URL: <https://catalog.youcontrol.market/telekomunikatsii>
6. Звіт про діяльність Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку за 2023 рік. Офіційний вебсайт НКЕК. URL: https://nkrzi.gov.ua/images/upload/142/11109/Dodatok_do_ryishennya_NCEC_155_27032024.pdf
7. Про нас. Офіційний сайт ПрАТ «Київстар». URL: <https://kyivstar.ua/about>
8. Про компанію. Офіційний сайт ПрАТ «ВФ Україна». URL: <https://www.vodafone.ua/company/history-company>
9. Lifecell сьогодні. Офіційний сайт ТОВ «lifecell». URL: https://www.lifecell.ua/uk/pro_lifecell/kompaniia-sogodni/lifecell-sogodni/
10. Фінансова звітність. Офіційний сайт ПрАТ «Київстар». URL: <https://kyivstar.ua/about/investors-and-shareholders/reports>
11. Фінансові результати. Офіційний сайт ПрАТ «ВФ Україна». URL: <https://www.vodafone.ua/company/investors/zvity-ta-rezultaty/finansovi-rezultaty>

12. Річні звіти за МСФЗ. Офіційний сайт ТОВ «lifecell».
URL: https://www.lifecell.ua/uk/pro_lifecell/finansovi-ta-operacijni-dani/richni-zviti/

References:

1. Halan L.V., Smoliar Yu.Yu. (2022). Innovatsiini tendentsii rozvytku telekomunikatsiinoho rynku Ukrainy na prykladi providnykh kompanii. [Innovative trends in the development of the telecommunications market of Ukraine on the example of leading companies]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, Vol. 43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-46>, [in Ukrainian].
2. Drokina N.I., Darchuk V.H. (2020). Potentsial rozvytku rynku telekomunikatsiinykh posluh Ukrainy. [Potential of the telecommunications services market development in Ukraine]. «*Ekonomika. Menedzhment. Biznes*» – “Economic. Management. Business”, No. 2(32). Pp. 14-20. DOI: <https://doi.org/10.31673/2415-8089.2020.021421>. [in Ukrainian].
3. Sazonova S. V., Shmalii L. V. (2023). Stratehichni oriientyry upravlinnia telekomunikatsiinykh pidpriemstvamy v umovakh tsyfrovoy ekonomiky. [Strategic guidelines for managing telecommunications enterprises in the digital economy]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Uzhorod National University Herald. Series: International Economic Relations and World Economy*, Vol. 47. Pp. 102-107. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-47-18>. [in Ukrainian].
4. Tiunder I.S. (2022). Kontsepsiia rozvytku telekomunikatsii v Ukraini. [Conception of telecommunication development in Ukraine]. *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia – Volodymyr Dahl East Ukrainian National University*, No. 1(271). Pp. 41-46. DOI: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2022-271-1-41-46>. [in Ukrainian].
5. Telekomunikatsii Ukrainy: katalog kompanii Ukrainy. [Telecommunications of Ukraine: a directory of Ukrainian companies]. (2023). YC.Market Catalog. Retrieved from: <https://catalog.youcontrol.market/telekomunikatsii>. [in Ukrainian].
6. Zvit pro diialnist Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniuie derzhavne rehuliuвання u sferakh elektronnykh komunikatsii, radiochastotnoho spektra ta nadannia posluh poshtovoho zviazku za 2023 rik. [Report on the activities of National Commission for the State Regulation of Electronic Communications, Radio Frequency Spectrum and the Provision of Postal Services in 2023]. (2023). Ofitsiinyi vebsait NKEK – Official website of the NKEC. Retrieved from: https://nkrzi.gov.ua/images/upload/142/11109/Dodatok_do_ryishennya_NCEC_155_27032024.pdf. [in Ukrainian].
7. Pro nas. [About us]. (2023). Ofitsiinyi sait PrAT «Kyivstar» – The official website of PJSC “Kyivstar”. Retrieved from: <https://kyivstar.ua/about>. [in Ukrainian].
8. Pro kompaniiu. [About the company]. (2023). Ofitsiinyi sait PrAT «VF Ukraina» – Official website of PJSC “VF Ukraine”. Retrieved from: <https://www.vodafone.ua/company/history-company>. [in Ukrainian].
9. Lifecell sohodni. [Lifecell today]. (2023). Ofitsiinyi sait TOV «lifecell» – The official website of LLC “lifecell”. Retrieved from: https://www.lifecell.ua/uk/pro_lifecell/kompaniia-sogodni/lifecell-sogodni/. [in Ukrainian].
10. Finansova zvitnist. [Financial statements]. (2023). Ofitsiinyi sait PrAT «Kyivstar» – The official website of PJSC “Kyivstar”. Retrieved from: <https://kyivstar.ua/about/investors-and-shareholders/reports>. [in Ukrainian].
11. Finansovi rezultaty. [Financial results]. (2023). Ofitsiinyi sait PrAT «VF Ukraina» – Official website of PJSC “VF Ukraine”. Retrieved from: <https://www.vodafone.ua/company/investors/zvity-ta-rezultaty/finansovi-rezultaty>. [in Ukrainian].
12. Richni zvity za MSFZ. [IFRS annual reports]. (2023). Ofitsiinyi sait TOV «lifecell» – The official website of LLC “lifecell”. Retrieved from: https://www.lifecell.ua/uk/pro_lifecell/finansovi-ta-operacijni-dani/richni-zviti/. [in Ukrainian].